

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU25

Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring

Sammanfattning

Med stöd av riksdagens initiativrätt i 9 kap. 16 § första stycket riksdagsordningen föreslår utskottet att riksdagen ger regeringen till känna att nya direktiv för utredningen om arbetskraftsinvandring ska beslutas senast den 1 maj 2020.

Regeringen har nyligen beslutat om direktiv för en utredning om åtgärder för att attrahera internationell kompetens och motverka utnyttjande av arbetskraftsinvandrare (dir. 2020:8).

Utskottet föreslår nu att uppdraget även ska omfatta att lämna författningsförslag dels i syfte att de s.k. kompetensutvisningarna, dvs. utvisningar som sker på grund av brister eller avvikelser som är försumbara och ursäktliga, ska upphöra, dels om skärpta straff för arbetsgivare som utnyttjar systemet med arbetskraftsinvandring och rätt till skadestånd för arbetstagare som utnyttjats. Vidare bör utredningen vid behov föreslå en ny brottsrubricering. Slutligen ska utredaren lägga fram förslag på en ordning där själva anställningskontraktet ska bifogas vid ansökan till Migrationsverket.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår ett total yrkanden från allmänna motionstiden 2019/20.

I betänkandet finns en reservation om avslag på förslaget till initiativ (S, C, L, MP) och fyra särskilda yttranden (M, SD, V, KD).

Behandlade förslag

Elva motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring	5
Attrahera internationell kompetens och motverka utnyttjande	9
Reservation	12
Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring, punkt 1 (S, C, L, MP)	12
Särskilda yttranden	13
1. Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring, punkt 1 (M)	13
2. Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring, punkt 1 (SD)	13
3. Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring, punkt 1 (V)	14
4. Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring, punkt 1 (KD)	14
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	15
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen senast den 1 maj 2020 ska ge utredningen om åtgärder för att attrahera internationell kompetens och motverka utnyttjande av arbetskraftsinvandrare nya direktiv.

Reservation (S, C, L, MP)

2. Attrahera internationell kompetens och motverka utnyttjande

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:539 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 8,

2019/20:1651 av Marta Obminska (M),

2019/20:2151 av Camilla Waltersson Grönvall (M),

2019/20:2256 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 1 och 11,

2019/20:2881 av Borianana Åberg (M) yrkande 2,

2019/20:2988 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 29,

2019/20:3059 av Fredrik Schulte (M) yrkande 10,

2019/20:3115 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 5 och

2019/20:3120 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 12 och 18.

Stockholm den 26 mars 2020

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Rikard Larsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Rikard Larsson (S), Solveig Zander (C), Hans Eklind (KD), Christina Høj Larsen (V), Linda Lindberg (SD), Karolina Skog (MP), Fredrik Lundh Sammeli (S), Mats Green (M), Josefin Malmqvist (M), Magdalena Schröder (M), Maria Stockhaus (M), Christer Nylander (L), Anna Johansson (S), Anna-Caren Säterberg (S), Lawen Redar (S), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Magnus Persson (SD).

Redogörelse för ärendet

Enligt 9 kap. 16 § första stycket riksdagsordningen får ett utskott väcka förslag hos riksdagen i ett ämne som hör till dess beredningsområde (utskottsinitiativ). Med stöd av denna initiativrätt lägger socialförsäkringsutskottet fram ett förslag till ett tillkännagivande om att regeringen senast den 1 maj 2020 bör besluta om nya direktiv för utredningen om åtgärder för att attrahera internationell kompetens och motverka utnyttjande av arbetskraftsinvandrare.

Utskottet beslutade den 3 mars 2020 att påbörja beredningen av ett förslag till utskottsinitiativ av Moderaterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna. Företrädare från Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet reserverade sig mot beslutet (prot. 2019/20:26).

Utskottet behandlar även ett tiotal motionsyrkanden från allmänna motions tiden 2019/20 om motsvarande frågor.

En redovisning av de behandlade yrkandena finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen senast den 1 maj 2020 ska ge utredningen om arbetskraftsinvandring nya direktiv. Utredningens uppdrag ska även omfatta att lämna författningsförslag dels i syfte att de s.k. kompetensutvisningarna, dvs. utvisningar som sker på grund av brister eller avvikelser som är försumbara och ursäktliga, ska upphöra, dels om skärpta straff för arbetsgivare som utnyttjar systemet med arbetskraftsinvandring och rätt till skadestånd för arbetstagare som utnyttjats. Vidare bör utredningen vid behov föreslå en ny brottsrubricering. Slutligen ska utredaren lägga fram förslag på en ordning där själva anställningskontraktet ska bifogas vid ansökan till Migrationsverket.

Jämför reservationen (S, C, L, MP) och särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (V) och 4 (KD).

Gällande ordning

Som huvudregel ska en utlänning som ska arbeta i Sverige på grund av anställning här eller utomlands ha arbetstillstånd. Detta följer av 2 kap. 7 § utlänningslagen (2005:716), förkortad UtL. Det finns dock undantag för vissa utlänningar, exempelvis de nordiska länderna eller utlänningar med uppehålls rätt (2 kap. 8 a § UtL).

Arbetstillstånd ska enligt 6 kap. 1 § första stycket UtL ges för viss tid. Det får avse ett visst slag av arbete och förenas med de övriga villkor som behövs. Av 6 kap. 2 § UtL följer att arbetstillstånd får ges till en utlänning som erbjudits en anställning om anställningen gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig och om lönen, försäkringsskyddet och övriga försäkringsvillkor inte är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen.

Ett arbetstillstånd får enligt 6 kap. 2 a § UtL inte ges för längre tid än två år. Det får heller inte avse längre tid än anställningstiden. Den sammanlagda tillståndstiden för arbetstillstånd får vara högst fyra år. Om det finns särskilda skäl får dock den sammanlagda tillståndstiden vara högst sex år. Ett arbetstillstånd ska knytas till en viss arbetsgivare och avse ett visst slag av arbete. Efter en sammanlagd tillståndstid om två år ska tillståndet knytas endast till ett visst slag av arbete.

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete för en utlänning som har beviljats arbetstillstånd enligt 6 kap. 2 § första stycket UtL ska enligt 7 kap. 7 e § UtL återkallas om förutsättningarna för arbetstillståndet av något annat skäl än att anställningen har upphört inte längre är uppfyllda. Om utlänningens anställning har upphört sedan utlänningen underrättats om att en utredning om återkallelse har inletts, men innan beslut om återkallelse fattats, gäller att uppehållstillstånd får återkallas om inte utlänningen inom fyra månader har fått en ny anställning som omfattas av arbetstillståndet eller inom samma tid ansökt om arbetstillstånd med anledning av en ny anställning och ansökan därefter beviljas. Vidare behöver ett tillstånd inte återkallas om arbetsgivaren har avhjälpt bristen utan att Migrationsverket har vidtagit någon åtgärd.

Om de faktiska anställningsvillkoren inte motsvarar vad som angavs i ansökningsförfarandet, men fortfarande är i nivå med kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen och anställningen fortfarande gör det möjligt för utlänningen att försörja sig ska återkallelse inte ske (prop. 2013/14:227 s. 38).

Om ett uppehållstillstånd återkallas och utlänningen befinner sig i Sverige ska det samtidigt meddelas beslut om avvisning eller utvisning om inte särskilda skäl talar mot det (8 kap. 16 § UtL).

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för arbetsgivare till en utlänning som beviljats arbetstillstånd enligt 6 kap. 2 § första stycket UtL att lämna uppgift om de anställningsvillkor som gäller för utlänningen och om hur uppgiftsskyldigheten ska uppfyllas (23 kap. 1 § 4 UtL).

Av 6 kap. 6 a § utlänningsförordningen (2006:97), förkortad UtF, följer att Migrationsverket får kontrollera att den som har beviljats arbetstillstånd enligt 6 kap. 2 § första stycket UtL har påbörjat arbetet inom fyra månader från tillståndets första giltighetsdag och att förutsättningarna för arbetstillståndet enligt den bestämmelsen är uppfyllda under tillståndstiden.

En arbetsgivare till en utlänning som beviljats arbetstillstånd enligt 6 kap. 2 § första stycket UtL ska på begäran av Migrationsverket lämna skriftlig uppgift om de villkor som gäller för utlänningens anställning (6 kap. 6 b § UtF). Uppgifterna ska lämnas på heder och samvete. Detta medför att bestämmelserna om osann eller vårdslös försäkran i 15 kap. 10 § brottsbalken (1962:700) blir tillämpliga.

Den som i en anmälan eller ett ansökningsförfarande enligt utlänningslagen eller en förordning som utfärdats med stöd av utlänningslagen medvetet lämnar oriktig uppgift eller medvetet underlåter att tala om något förhållande av betydelse döms till böter eller när omständigheterna är försvarande fängelse i högst sex månader (20 kap. 6 § UtL).

Bakgrund

Regeringen beslutade den 6 februari 2020 att tillsätta en utredning som bl.a. ska ta ställning till åtgärder för att motverka s.k. kompetensutvisningar och utnyttjande av arbetskraftsinvandrare (dir. 2020:8). Utredaren ska bl.a.

- göra en bred analys av rättsläget och dess konsekvenser när det gäller s.k. kompetensutvisningar av arbetskraftsinvandrare, bl.a. när det gäller avvikelser i anställningsvillkoren hos en tidigare arbetsgivare och tillämpningen av begreppet branschpraxis, samt överväga om ytterligare åtgärder bör vidtas och vid behov lämna författningsförslag
- ta ställning till om det finns behov av regler till skydd för en arbetstagare som inte kan få förlängt uppehållstillstånd för arbete och vid behov lämna författningsförslag (bl.a. stanna kvar med uppehållstillstånd för att söka nytt arbete och beviljas uppehållstillstånd för arbete utan att behöva lämna landet)
- ta ställning till om det ska införas en skyldighet för arbetsgivare att anmäla viktigare förändringar i anställningsvillkoren jämfört med de villkor som låg till grund för beslutet om arbetstillstånd, och en därmed förenad skyldighet för Migrationsverket att pröva om det fortfarande finns förutsättningar för tillståndet, samt om utredaren finner en sådan ordning lämplig eller vill föreslå alternativa åtgärder, lämna författningsförslag (bl.a. bör ställning tas till om bestämmelser om både anmälningsskyldighet och ersättning bör införas).

Enligt direktiven ska uppdraget i de delar som avser en analys av s.k. kompetensutvisningar och skydd för en arbetstagare som inte kan få förlängt uppehållstillstånd redovisas senast den 1 februari 2021. Uppdraget i den del som avser en skyldighet för arbetsgivare att anmäla viktigare förändringar i anställningsvillkoren ska redovisas senast den 1 november 2021.

Utskottets ställningstagande

För att Sverige ska kunna attrahera kompetent arbetskraft och stärka Sveriges konkurrenskraft behövs bra, enkla och rättssäkra villkor för arbetskraftsinvandring. Arbetskraftsinvandring bidrar till att ett land utvecklas och till en växande ekonomi. Det innebär också en laglig väg från ett land till ett annat.

Många företag förhindras att utnyttja sin fulla potential när det finns en omfattande brist på arbetskraft inom flera sektorer. Samtidigt fortsätter utvisningarna av kompetent arbetskraft. Eftertraktade och skötsamma medarbetare har under de senaste åren tvingats lämna Sverige på grund av ofta rent bagatellartade fel långt tillbaka i tiden.

Utskottet kan konstatera att regeringen nyligen tillsatt en utredning för att se över de s.k. kompetensutvisningarna och för att ta ställning till behoven av åtgärder för att skydda en arbetstagare och eventuella åtgärder för att hindra arbetsgivares missbruk av systemet. I utredningsdirektiven anges bl.a. att riksdagen har tillkännagett för regeringen att den ska återkomma med ett lagförslag om att en arbetskraftsinvandrare inte ska utvisas på grund av att arbetsgivaren utan uppsåt begått mindre eller obetydliga fel, även om felet upptäcks efter det att Migrationsverket uppmärksammat det (bet. 2017/18:SFU7, rskr. 2017/18:41). Vidare anges att riksdagen tillkännagett för regeringen att det finns ett behov av ett förstärkt arbete mot missbruk av systemet (bet.

2016/17:SfU17, rskr. 2016/17:236, bet. 2016/17:SfU22, rskr. 2016/17:318, bet. 2017/18:SfU17, rskr. 2017/18:208). Utskottet, som ser detta som ett steg i rätt riktning, anser emellertid att utredningens uppdrag bör ändras i vissa delar.

Eftersom problemet med kompetensutvisningar har fortsatt även efter Migrationsöverdomstolens vägledande avgöranden (MIG 2017:24, MIG 2017:25, MIG 2018:12) anser utskottet att lagstiftning måste läggas fram som tydliggör att kompetensutvisningarna upphör.

Utskottet anser således att det är nödvändigt att det i utredningens uppdrag ska ingå att lämna författningsförslag som syftar till att kompetensutvisningar som sker på grund av brister eller avvikelser i anställningsvillkoren som är försumbara och ursäktliga, ska upphöra. Utredningen bör överväga en utökad möjlighet att döma ut företagsbot gentemot arbetsgivaren i de fall det har förekommit fel, och som ska kunna ersätta beslut om utvisning av arbetstagaren som sanktion. Dessa förslag ska utredningen redovisa senast den 31 december 2020.

Utskottet anser vidare att utredningen ska lägga fram författningsförslag om skärpta straff för arbetsgivare som utnyttjar systemet med arbetskraftsinvandring och om rätt till skadestånd för de arbetstagare som utnyttjats. Utredningen bör överväga för- och nackdelar med att införa ett nytt brott, exempelvis arbetskraftsmissbruk. Detta för att tydliggöra allvaret med missbruk av systemet och de konsekvenser detta får. Det bör vidare övervägas om ett sådant brott ska kriminalisera vissa ageranden där arbetsgivaren utnyttjar arbetstagaren genom att bl.a. inte infria de villkor som utlovats i anställningserbjudandet. Arbetstagaren bör i det sammanhanget betraktas som ett brottsoffer och därmed ha rätt till skadestånd, samt ha rätt att stanna kvar under återstoden av uppehållstillståndets giltighetstid förutsatt att arbetstagaren aktivt söker arbete.

Ytterligare åtgärder för att stärka arbetskraftsinvandrares ställning på arbetsmarknaden krävs dock. Arbetsgivaren har i dag en möjlighet att avvika från de villkor om bl.a. lönenivå som finns angivna i arbetserbjudandet som bifogats ansökan om arbetstillstånd. För att motverka missbruk och utnyttjande i detta sammanhang ska utredningen lägga fram ett förslag på en ordning där ett anställningskontrakt ska bifogas i samband med ansökan om arbetstillstånd till Migrationsverket.

Som angetts är det uppdrag som regeringen har gett den pågående utredningen om arbetskraftsinvandring inte tillräckligt för att till fullo komma till rätta med de problem som beskrivits ovan. Utskottet föreslår därför att riksdagen ger regeringen till känna att nya direktiv för utredningen om arbetskraftsinvandring ska beslutas senast den 1 maj 2020. Uppdraget ska således även omfatta att lämna författningsförslag dels i syfte att de s.k. kompetensutvisningarna, dvs. utvisningar som sker på grund av brister eller avvikelser som är försumbara och ursäktliga, ska upphöra, dels om skärpta straff för arbetsgivare som utnyttjar systemet med arbetskraftsinvandring och rätt till skadestånd för arbetstagare som utnyttjats. Vidare bör utredningen vid behov föreslå en ny

brottsrubricering. Slutligen ska utredaren lägga fram förslag på en ordning där ett anställningskontrakt ska bifogas vid ansökan till Migrationsverket.

Attrahera internationell kompetens och motverka utnyttjande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om författningsändringar som rör bl.a. utvisning av arbetskraftsinvandrare vid mindre fel samt straff vid missbruk.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2256 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att reformera regelverket för arbetskraftsinvandring för att undvika att personer med arbete och försörjning utvisas. Motionärerna anger att det är ett växande problem att eftertraktad arbetskraft utvisas från Sverige på grund av mindre fel som inte sällan ligger långt tillbaka i tiden. Lagstiftningen bör därför bl.a. kompletteras med en regel om att helhetsbedömningar ska göras vid prövning av återkallelse eller förlängning av arbetstillstånd. Mindre fel från seriösa arbetsgivare som kan rättas till ska inte regelmässigt behöva leda till att arbetstagaren utvisas ur landet. I yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att skärpa straffet för den som missbrukar reglerna för arbetskraftsinvandring genom att införa ett helt nytt brott, arbetskraftsmissbruk. Motionärerna anger att det förekommer dåliga villkor, falska anställningar och handel med anställningsavtal och att missbruk av regelverket för arbetskraftsinvandring aldrig får accepteras. Inom ramen för det nya brottet ska straffen för befintliga straffbelagda handlingar skärpas. Handlingar på området som i dag är straffbelagda bör ingå, exempelvis lämnande av oriktiga uppgifter i ansökningsprocessen. Det straffrättsliga området bör även utökas. Det kan t.ex. handla om att en arbetsgivare som inte uppfyller de anställningsvillkor som legat till grund för beslutet om arbetstillstånd ska kunna straffas.

Motsvarande yrkanden finns även i motionerna 2019/20:1651 av Marta Obminska (M) om att reglerna för arbetskraftsinvandring bör ses över, 2019/20:2151 av Camilla Waltersson Grönvall (M) om arbetstillstånd och möjligheten att arbeta i Sverige, 2019/20:2881 av Boriana Åberg (M) yrkande 2 om åtgärder mot missbruk av regelverket för arbetskraftsinvandring, 2019/20:3059 av Fredrik Schulte (M) yrkande 10 om att i det fall en anställd fått för låg lön och därmed riskerar att mista sitt arbetstillstånd måste arbetsgivare i efterhand kunna skjuta till lön för att undvika utvisning och 2019/20:3115 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 5 om att reformera regleringen kring arbetskraftsinvandring.

I kommittémotion 2019/20:3120 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om möjlighet till rättelse av mindre fel. Motionärerna anger att det alltjämt förekommer fall då högkompetent arbetskraft utvisas ur landet till följd av mindre fel som gjorts för lång tid sedan. Det bör införas en möjlighet att rätta smärre fel även efter det att Migrationsverket påtalat dem. I yrkande 18 begärs ett tillkännagivande om påföljder vid missbruk av regelverken. Motionärerna anger att skarpare åtgärder ska till vid grövre eller upprepade fel. Bland annat genom införandet av nya former av sanktioner och straff. I det fall både arbetsgivare och arbetstagare bedöms ha missbrukat systemet ska båda drabbas av påföljder, i annat fall ska endast ansvarig part bestraffas.

I kommittémotion 2019/20:539 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om en förändring av dagens regelverk för arbetskraftsinvandring. Motionärerna anger att regelverket sätter arbetstagaren i en svårt underordnad beroendesituation. Arbetskraftsinvandrares ställning på arbetsmarknaden bör stärkas. Det står fortfarande arbetsgivare fritt att erbjuda sämre arbetsvillkor än de som utlovas vid ansökan och arbetstagaren riskerar alltjämt att skickas hem med tom plånbok om anställningen upphör. Effektiva sanktionsmöjligheter avseende arbetsgivare saknas. Det krävs därför ytterligare åtgärder. Anställningserbjudandet måste bli juridiskt bindande. Arbetstagare som träder fram och berättar om missförhållanden hos arbetsgivaren bör få stanna i Sverige tillståndstiden ut och arbetsgivare som utnyttjar papperslösa bör göras skadeståndsskyldiga. Vidare är det viktigt att utforma ett regelverk som motverkar utvisningar av arbetskraftsinvandrare som inte uppfyller vissa regler, exempelvis vad gäller lönenivå.

I kommittémotion 2019/20:2988 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 29 begärs ett tillkännagivande om att regelverk och tillämpning avseende arbetstillstånd bör regleras i lag. Motionärerna anger att proportionalitetsprincipen ska beaktas vid handläggningen av frågor om arbetstillstånd, något som Migrationsöverdomstolen även har fastställt i två domar. Av dessa framgår att en helhetsbedömning av anställningsvillkoren ska göras. Om en sådan bedömning utmynnar i att förutsättningarna för arbetstillståndet, trots vissa brister, varit uppfyllda innebär det att arbetskraftsinvandraren inte ska utvisas.

Utskottets ställningstagande

I ett antal motioner från allmänna motionstiden 2019/20 har problemen med kompetensutvisningar och missbruk i form av att arbetskraftsinvandrare utnyttjas lyfts fram. Utskottet delar motionärernas bedömning av behovet av åtgärder. Motionerna, som går i linje med utskottets förslag till tillkännagivande om nya direktiv till arbetskraftsutredningen och som utskottet med stöd av sin initiativrätt lämnar i föregående avsnitt, får därmed anses i huvudsak tillgodosedda. Motionerna 2019/20:2256 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 1 och 11, 2019/20:1651 av Marta Obminska (M), 2019/20:2151 av Camilla Waltersson Grönvall (M), 2019/20:2881 av Boriana

Åberg (M) yrkande 2, 2019/20:3059 av Fredrik Schulte (M) yrkande 10, 2019/20:3115 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 5, 2019/20:3120 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 12 och 18, 2019/20:539 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 8 och 2019/20:2988 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 29 avstyrks därmed.

Reservation

Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring, punkt 1 (S, C, L, MP)

av Rikard Larsson (S), Solveig Zander (C), Karolina Skog (MP), Fredrik Lundh Sammeli (S), Christer Nylander (L), Anna Johansson (S), Anna-Caren Säterberg (S) och Lawen Redar (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag.

Ställningstagande

Regeringen har tillsatt en utredning om åtgärder för att attrahera internationell kompetens och motverka utnyttjande av arbetskraftsinvandrare (dir. 2020:8). Uppdraget bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna. Enligt direktiven ska utredningen göra en bred analys av rättsläget och dess konsekvenser när det gäller s.k. kompetensutvisningar av arbetskraftsinvandrare, bl.a. när det gäller avvikelser i anställningsvillkoren hos en tidigare arbetsgivare och tillämpningen av begreppet branschpraxis, samt överväga om ytterligare åtgärder bör vidtas och vid behov lämna författningsförslag. Vidare ska utredningen ta ställning till om det finns behov av regler till skydd för en arbetstagar som inte kan få förlängt uppehållstillstånd för arbete och vid behov lämna författningsförslag. Därutöver ska utredningen ta ställning till om det ska införas en skyldighet för arbetsgivare att anmäla viktigare förändringar i anställningsvillkoren jämfört med de villkor som låg till grund för beslutet om arbetstillstånd, och en därmed förenad skyldighet för Migrationsverket att pröva om det fortfarande finns förutsättningar för tillståndet, samt om utredaren finner en sådan ordning lämplig eller vill föreslå alternativa åtgärder, lämna författningsförslag. Vi kan konstatera att detta endast är några av de frågor utredningen ska se över.

Vi delar utskottets bedömning att arbetskraftsinvandring är viktigt för Sverige som är ett land i behov av internationell kompetens. Det är därför angeläget att lösa frågan om s.k. kompetensutvisningar och att motverka missbruk av systemet för arbetskraftsinvandring. Vi menar att utredningsdirektiven på ett bra sätt täcker upp för detta. Vi anser vidare att det finns en risk för att utredningens arbete försenas genom ett beslut om ett tillkännagivande om nya direktiv för utredningen. Vi avstyrker således utskottets förslag om att göra ett tillkännagivande till regeringen om nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring.

Särskilda yttranden

1. Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring, punkt 1 (M)

Mats Green (M), Josefin Malmqvist (M), Magdalena Schröder (M) och Maria Stockhaus (M) anför:

Arbetskraftsinvandringen är viktig för Sveriges ekonomi och näringslivets tillväxt. År 2018 beräknades exempelvis arbetskraftsinvandringen ha bidragit till svenskt BNP med 34 miljarder kronor samt 12 miljarder kronor i skatteintäkter. Moderaterna, som är en av förslagsställarna, står givetvis bakom utskottsinitiativet. Vi hade emellertid gärna sett att fler viktiga och nödvändiga åtgärder hade vidtagits för att värna 2008 års arbetskraftsinvandringsreform. Vi lyfter också i andra sammanhang åtgärder som ökar Sveriges attraktionskraft för utländsk högkvalificerad arbetskraft, bl.a. att permanent uppehållstillstånd bör kunna beviljas snabbare och att högkvalificerade arbetskraftsinvandrare borde få möjlighet att byta arbetsgivare i ett tidigare skede. Vidare behövs ett s.k. talangvisum och en s.k. one-stop-shop för att förenkla myndighetskontakter. Handläggningstiderna måste förkortas och det bör utredas om prövning av arbetstillstånd fortsättningsvis ska utföras av Migrationsverket eller om en ny ordning bör införas. Vi vill utreda om villkoret vad gäller lönenivå ska höjas, bl.a. för att minska risken för att regelverken missbrukas. Vi anser det vidare rimligt att införa ett försörjningskrav även för anhöriga och möjligheten att efter avslag på asylansökan byta spår till arbetstillstånd bör tas bort. Slutligen krävs en rad ytterligare åtgärder för att stoppa och förebygga fusk och missbruk, och handel med arbetstillstånd bör kriminaliseras. Bland annat dessa frågor har vi tagit upp i våra motioner från allmänna motionstiden 2019/20 som utskottet ska behandla inom kort.

2. Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring, punkt 1 (SD)

Linda Lindberg (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Magnus Persson (SD) anför:

Sverigedemokraterna välkomnar att utskottet tagit initiativ för att förbättra ordningen för arbetskraftsinvandringen som varit i behov av reformer under en lång tid. Vi hade helst sett att utredningen om arbetskraftsinvandring inte skulle lägga förslag om att anställningskontrakt ska bifogas ansökan om arbetstillstånd. Däremot hade vi gärna låtit utreda införandet av en möjlighet till förbud mot anlitan det av utländsk arbetskraft för företag som missköter sig i arbetstillståndsärenden. Vid en sammantagen bedömning menar vi emellertid att utskottsmajoritetens förslag är ett steg i rätt riktning.

3. Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring, punkt 1 (V)

Christina Höj Larsen (V) anför:

En väl fungerande arbetskraftsinvandring kan tillföra mycket för såväl den enskilde som kommer hit för att arbeta som för svensk ekonomi och arbetsmarknad. Arbetskraftsinvandranes ställning på arbetsmarknaden behöver dock stärkas. Det omfattande utnyttjandet av arbetskraftsinvandrare som sker på svensk arbetsmarknad måste stoppas. Det kräver en förändring av dagens regler för arbetskraftsinvandring. Vänsterpartiet, som är en av initiativtagarna, står givetvis bakom initiativet om tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om arbetskraftsinvandring och ser detta som steg i rätt riktning. Vi hade dock gärna sett förslag till kraftfullare åtgärder, som att arbetsgivaren ska kunna visa att rekryteringen bygger på en faktisk brist på arbetskraft, att arbetstagare som träder fram och berättar om missförhållanden hos arbetsgivare ska få stanna i Sverige tillståndstiden ut och vad gäller kravet på juridiskt bindande anställningsavtal. Vänsterpartiet kommer fortsatt pressa på för att utnyttjande av arbetskraft på svensk arbetsmarknad inte ska förekomma. Dessa frågor och Vänsterpartiets arbetskraftsinvandringspolitik tas upp i kommittémotion 2019/20:539 av Ali Esbati m.fl. (V).

4. Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring, punkt 1 (KD)

Hans Eklind (KD) anför:

Arbetskraftsinvandring bidrar till att ett land utvecklas och till en växande ekonomi. Samtidigt är det viktigt att värna om villkoren på svensk arbetsmarknad och motverka missbruk av reglerna. De direktiv som regeringen har beslutat för den pågående utredningen om arbetskraftsinvandring är inte tillräckliga. Kristdemokraterna, som är en av initiativtagarna, står självklart bakom tillkännagivandet om tilläggsdirektiv. Därutöver hade Kristdemokraterna dock gärna velat se fler åtgärder, bl.a. en begränsning av arbetskraftsinvandringen vid en lön under medellönen, om det inte rör yrken där det råder brist på arbetskraft. Dessutom anser vi att dagens s.k. lönegolv bör höjas väsentligt från dagens 13 000 kronor per månad till 35 000 kronor per månad för att komma till rätta med fusk och utnyttjande samt säkerställa en samhällsekonomisk lönsamhet. Vidare bör undanträngning av redan i Sverige bosatta arbetsföra personer som är arbetslösa förhindras och de s.k. kompetensutvisningarna stoppas. I övrigt bör ett försörjningskrav för arbetskraftsinvandranes familjemedlemmar införas. Vidare behöver det utredas hur möjligheten till s.k. spårbyte ska avskaffas. Vi avser att fortsatt driva dessa frågor och vissa återfinns i motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20 som utskottet snart ska behandla.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:539 av Ali Esbati m.fl. (V):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förändring av dagens regelverk för arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1651 av Marta Obminska (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna för arbetskraftsinvandring bör ses över och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2151 av Camilla Waltersson Grönvall (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetstillstånd och möjligheten att arbeta i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2256 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera regelverket för arbetskraftsinvandring för att undvika att personer med arbete och försörjning utvisas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffet för den som missbrukar reglerna för arbetskraftsinvandring genom att införa ett helt nytt brott, arbetskraftsmissbruk, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2881 av Borianna Åberg (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder mot missbruk av regelverket för arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2988 av Hans Eklind m.fl. (KD):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverk och tillämpning avseende arbetstillstånd bör regleras i lag och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3059 av Fredrik Schulte (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i det fall en anställd fått för låg lön och därmed riskerar att mista sitt

arbetstillstånd måste arbetsgivare i efterhand kunna skjuta till lön för att undvika utvisning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3115 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera regleringen kring arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3120 av Paula Bieler m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjlighet till rättelse av mindre fel och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om påföljder vid missbruk av regelverken och tillkännager detta för regeringen.